

Publisher:
Fast support and result LLC

STDF

**SCIENCE TECHNOLOGY
&
DIGITAL FINANCE**

VOLUME|3 ISSUE|4
SEPTEMBER|2025

zenodo

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

<https://bestjournalup.com/index.php/stdf>

VOLUME | 3 ISSUE | 4 SEPTEMBER | 2025

ТОМ | 3 ВЫПУСК | 4 СЕНТЯБРЬ | 2025

JILD | 3 SON | 4 SENTYABR | 2025

ISSN:2992-9199

O'ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMI: DAVLAT BOSHQARUVI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Barakayev Elbekjon Abdulla o'g'li

O'zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada O'zbekistonda ziyorat turizmining rivojlanish jarayoni, uning tarixiy asoslari, asosiy yo'nalishlari hamda iqtisodiy va madaniy-ma'naviy ahamiyati yoritilgan. Davlat siyosati doirasida amalga oshirilayotgan islohotlar, infratuzilmani rivojlantirish choralari, marketing strategiyalari va kelajak istiqbollari tahlil qilinadi. Shuningdek, ziyorat turizmining xalqaro aloqalarni mustahkamlash va milliy merosni targ'ib qilishdagi o'рни ko'rsatib o'tiladi.

Kalit so'zlar:

Ziyorat turizmi, tarixiy meros, diniy qadriyatlar, infratuzilma, O'zbekiston, xalqaro hamkorlik, halol turizm.

Email: barakayevbekjon@gmail.com

©2025. Barakayev Elbekjon

Published by Fast support and result LLC. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license

[Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

KIRISH

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida turizmni iqtisodiyotning muhim tarmog'i sifatida rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'ldi. Shu jarayonda **ziyosat turizmi** — mamlakatning diniy-madaniy merosini asrash, xalqaro miqyosda O'zbekistonni "muqaddas zamin" sifatida tanitish va iqtisodiy faollikni oshirishda alohida o'rin tutmoqda.

Ziyosat turizmi nafaqat iqtisodiy foyda keltiradi, balki madaniy diplomatiya, ma'naviy qadriyatlar targ'iboti va xalqaro aloqalarni mustahkamlash vositasi sifatida ham muhim ahamiyatga ega. Shu bois, bu sohada davlat boshqaruvi tizimining samaradorligi va xususiy sektor bilan o'zaro hamkorligi strategik masalaga aylanmoqda.

So'nggi yillarda mamlakatimizda turizm sohasini, jumladan, ziyosat turizmini rivojlantirish masalalari davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev 2019-yil 5-yanvarda qabul qilingan "Ziyosat turizmini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4095-son Qarorida shunday deydi: ***"Ziyosat turizmi - bu xalqimizning boy tarixiy merosi, milliy va diniy qadriyatlarini asrab-avaylash, ularni keng targ'ib etish, shuningdek, iqtisodiyotimiz rivojiga hissa qo'shishning muhim omilidir."***[1]

Shuningdek, 2022-yil 20-apreldagi **PF-131-son Farmonida** turizmni rivojlantirishning strategik yo'nalishlari belgilangan bo'lib, unda ziyosat turizmi infratuzilmasini yangilash, xorijiy sayyohlar uchun qulay sharoit yaratish,

xalqaro hamkorlikni kengaytirish kabi vazifalar ko'zda tutilgan.[2]

Tadqiqotning maqsadi – O'zbekistonda ziyosat turizmini rivojlantirishda davlat boshqaruvi tizimi, hududiy boshqaruv mexanizmlari va xususiy sektor hamkorligining o'ri hamda istiqbollari tahlil qilishdir.

METODOLOGIYA

Tadqiqot quyidagi ilmiy asos va usullarga tayanadi:

1. **Tahliliy yondashuv** – O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi, Din ishlari bo'yicha qo'mita hamda O'zbekiston musulmonlari idorasi ma'lumotlari tahlil qilindi.

2. **Qiyosiy tahlil** – O'zbekiston tajribasi Saudiya Arabistoni, Turkiya va Malayziya kabi ziyosat turizmi rivojlangan mamlakatlar amaliyoti bilan solishtirildi.

3. **SWOT-tahlil** – ziyosat turizmi rivojlanishining kuchli va zaif tomonlari, imkoniyatlari hamda tahdidlari baholandi.

4. **Ekspert so'rovi** – Buxoro, Samarqand, Termiz va Toshkentdagi 20 dan ortiq ziyosat ob'yektlari mutasaddilari o'rtasida so'rovnoma o'tkazildi.

NATIJALAR

O'zbekiston – Markaziy Osiyoning qadimiy sivilizatsiya markazlaridan biri bo'lib, boy madaniy merosi, ko'hna shaharlari va muqaddas ziyosat maskanlari bilan butun dunyoga mashhur. Ziyosat turizmi mamlakatimiz turizm tarmoqlaridan eng qadimiy va istiqbolli yo'nalishlardan hisoblanadi. Bunda sayyohlar diniy qadriyatlar, tarixiy obidalar va buyuk allomalar xotirasi bilan bog'liq maskanlarga tashrif buyuradilar. Bu turizm turi nafaqat iqtisodiy, balki madaniy-ma'naviy jihatdan ham katta ahamiyatga ega.

O'zbekiston hududi qadimdan islom, buddizm, zardushtiylik, xristianlik kabi turli dinlarning rivojlanish markazi bo'lgan. VIII asrdan boshlab, ayniqsa, islom dini keng yoyilishi bilan mamlakatimiz hududida ko'plab madrasa, masjid, maqbaralar qurildi. Buxoro, Samarqand, Termiz, Xiva, Toshkent, Shahrisabz kabi shaharlar diniy va ilmiy markaz sifatida butun musulmon olamida shuhrat qozondi. Imom al-Buxoriy, Bahouddin Naqshband, Abu Iso at-Termiziy, Al-Hakim at-Termiziy, Sulton Saodat majmuasi, Shohi Zinda majmuasi kabi ziyoratgohlar asrlar davomida musulmonlarning e'tiqod va ilm manbai bo'lib kelmoqda.[3]

Ziyorat turizmining asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat

1. Islomiy ziyorat maskanlari.

- Imom al-Buxoriy majmuasi (Samarqand viloyati);
- Bahouddin Naqshband maqbarasi (Buxoro viloyati);
- Sulton Uvays Qarani majmuasi (Qoraqalpog'iston Respublikasi);
- Hazrati Imom majmuasi (Toshkent shahri).

2. Buddaviy meros obyektlari.

- Termiz shahridagi Fayoztepa va Kampirtepa yodgorliklari;
- Surxondaryo viloyatidagi Qoratepa budda ibodatxonasi.

3. Zardushtiylik davri yodgorliklari.

- Qadimiy Xorazm va So'g'd hududidagi ibodatxonalar;
- Afrosiyob yodgorligi (Samarqand).

4. Xristianlik yodgorliklari.

- Toshkent va Samarqanddagi pravoslav cherkovlari;
- Eski yevropa me'morchilik namunalari.[4]

Ziyorat turizmining ahamiyati - xorijiy va mahalliy sayyohlar oqimini oshiradi, mehmonxona, transport, restoranlar xizmatidan foydalanishni ko'paytiradi.

Madaniy-ma'naviy ahamiyatda milliy o'zlikni anglash, tarixiy merosni asrab-avaylash, yosh avlodga ma'naviy tarbiya berishda muhim vosita bo'ladi. **Xalqaro aloqalarda esa** musulmon mamlakatlari bilan do'stona munosabatlarni mustahkamlaydi, diniy va ilmiy almashinuvni rivojlantiradi.[5]

O'zbekiston hukumati ziyorat turizmini rivojlantirish uchun keng ko'lamli ishlarni amalga oshirmoqda. Masalan Ziyorat turizmi markazlari infratuzilmasini yangilash (yo'llar, mehmonxonalar, zamonaviy xizmat ko'rsatish shoxobchalari), vizani soddalashtirish tizimi (ko'plab musulmon davlatlari uchun vizasiz rejim), marketing va targ'ibot ishlari (xalqaro ko'rgazmalar, onlayn reklama, turpaketlar), mahalliy gid va tarjimonlarni tayyorlash (diniy bilimlarga ega mutaxassislar), rivojlanish istiqbollari shular jumlasidan.

1. Davlat boshqaruvi tizimidagi chora-tadbirlar

- 2018-yilda qabul qilingan **"Ziyorat turizmini rivojlantirish konsepsiyasi"** asosida respublikaning 200 dan ortiq muqaddas joylari yagona reyestriga kiritildi.

- ****2020-2025** yillarga mo'ljallangan **"Turizmni rivojlantirish strategiyasi"**da ziyorat turizmi ustuvor yo'nalish sifatida belgilandi.

- Har bir viloyatda **Turizm va madaniy meros boshqarmalari huzurida "Ziyorat turizmi sektorlari"** tashkil etildi.

- 2023-yilda O'zbekiston Islom hamkorlik tashkiloti tomonidan

“Islom dunyosining turizm poytaxti” sifatida tan olindi (Samarqand).

2. Xususiy sektor ishtiroki va investitsion faollik

- 2024-yil holatiga ko‘ra, ziyorat yo‘nalishlarida xizmat ko‘rsatuvchi **320 dan ortiq xususiy turizm agentliklari** faoliyat yuritmoqda.
- “Hilol Travel”, “Ziyorat Tour”, “Umra Go” kabi kompaniyalar orqali har yili o‘rtacha **150 mingdan ortiq ziyoratchi** tashrif buyuradi.
- Xususiy sektor tomonidan **ziyosat yo‘nalishlarida mehmonxona, transport va gid xizmatlarini**

rivojlantirishga **250 mlrd so‘mga yaqin investitsiya** kiritilgan.

3. Hududiy boshqaruv va integratsion yondashuv

- Samarqand, Buxoro va Termiz shaharlarida **ziyosat klasterlari** tashkil etilgan.
- Mahalliy hokimliklar va Diniy idoralar hamkorligida “Ziyorat turizmi haftaliklari” doimiy o‘tkazilmoqda.
- Buxoro viloyatida “Bahouddin Naqshband” majmuasi atrofida **davlat-xususiy sheriklik asosida** 30 mlrd so‘mlik infratuzilma loyihalari amalga oshirilgan.

SWOT-tahlil natijalari

Toifalar	Asosiy omillar
Kuchli tomonlar	Boy diniy-madaniy meros, xalqaro tan olinishi, barqaror siyosiy muhit
Zaif tomonlar	Hududlararo infratuzilma tafovuti, gid va tarjimon kadrlar yetishmovchiligi
Imkoniyatlar	Xalqaro hamkorlik (OIC, UNWTO), raqamli marketing, ziyorat yo‘nalishlarining brendlashuvi
Tahdidlar	Geosiyosiy beqarorlik, global pandemiya, ekologik cheklovlar

MUHOKAMA

Ziyorat turizmini rivojlantirishda davlat boshqaruvining roli hal qiluvchi ahamiyatga ega. So‘nggi yillarda qabul qilingan davlat dasturlari bu sohani tartibga solishda muhim bosqich bo‘ldi. Biroq, **boshqaruv tizimining markazlashganligi** ba‘zi hududlarda xususiy tashabbuslarning to‘liq ro‘yobga chiqishiga to‘sqinlik qilmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, ziyorat turizmini samarali rivojlantirish uchun:

- **Davlat-xususiy sheriklik (PPP)** asosida infratuzilma va xizmatlar tarmog‘ini kengaytirish;
- **Hududiy boshqaruv organlarida ziyorat turizmi bo‘yicha mustaqil bo‘linmalar** tashkil etish;

- **Ziyorat brendlari va marshrutlarini boshqarish tizimini** joriy etish;

- **Raqamli boshqaruv platformalari** (masalan, “Smart Ziyorat Uzbekistan”) orqali ma‘lumotlarni markazlashgan tartibda yuritish zarur.

Turkiya va Malayziya tajribasi shuni ko‘rsatadiki, davlat tomonidan diniy sayohatlar uchun **maxsus sertifikat tizimi, onlayn ro‘yxat, va transport-logistika rejalashtiruvini** joriy etish samaradorlikni oshiradi. O‘zbekiston uchun ham shunday boshqaruv mexanizmlarini joriy etish ziyorat turizmini yangi bosqichga olib chiqadi.

XULOSA

Xulosa qilganda ziyorat turizmi O'zbekistonning turizm salohiyatida o'ziga xos o'rin egallaydi. Bu yo'nalish nafaqat iqtisodiy foyda keltiradi, balki mamlakatning boy madaniy va ma'naviy merosini dunyoga tanitadi. Tarixiy ziyoratgohlarni asrab-avaylash, ularga zamonaviy xizmatlar ko'rsatish va xalqaro miqyosda targ'ib qilish orqali O'zbekiston Markaziy Osiyoda ziyorat turizmining yetakchi markaziga aylanishi mumkin.

O'zbekistonda ziyorat turizmi iqtisodiy, ijtimoiy va ma'naviy rivojlanishning muhim drayverlaridan biridir. Bu sohada **davlat boshqaruvi** tashkiliy, normativ va strategik yo'nalishlarni belgilab berar ekan, **xususiy sektor** ularni amaliyotga tatbiq etishda asosiy ijrochidir.

Davlat va xususiy sektor hamkorligi quyidagi natijalarga erishishga imkon beradi:

- hududiy iqtisodiy faollikni oshirish;
- yangi ish o'rinlari yaratish;
- xalqaro turistik imidjni kuchaytirish;
- diniy-ma'naviy merosni asrash va targ'ib etish.

Kelgusida ziyorat turizmini rivojlantirishning boshqaruv asoslari sifatida **integratsiyalashgan siyosat, hududiy klasterlashuv, va raqamli boshqaruv tizimlarini** joriy etish dolzarb vazifa bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 5-yanvardagi "Ziyorat turizmini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4095-son Qarori. – lex.uz
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 20-apreldagi

"Turizmni rivojlantirishning strategik yo'nalishlari to'g'risida"gi PF-131-son Farmoni. – lex.uz

3. Sh.M.Mirziyoyev. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti. 2020.

4. A.Karimov. O'zbekistonda ziyorat turizmi: rivojlanish tendensiyalari va istiqbollari. – Toshkent: "Iqtisodiyot" nashriyoti. 2021.

5. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti. O'zbekiston ziyorat turizmi salohiyati va xalqaro tajriba. – Ilmiy to'plam. 2022.

6. Сирлибеков Х. ПАЛОМНИЧЕСКИЙ ТУРИЗМ: ТРЕБОВАНИЯ К ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ ДЛЯ ЭКСКУРСИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ //Journal of Contemporary World Studies. – 2024. – Т. 2. – №. 1. – С. 55-58.

7. Сирлибеков Х. Ш. РАЗВИТИЕ ОЗДОРОВИТЕЛЬНОГО ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ //Экономика и социум. – 2024. – №. 9 (124). – С. 783-790.

8. Бунаков О., Сирлибеков Х. ТУРИЗМ-ПЕРСПЕКТИВНЫЙ ВЕКТОР РАЗВИТИЯ РЕГИОНА //Science technology&Digital finance. – 2023. – Т. 1. – №. 4. – С. 426-433.